

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 202. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403476848/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

tsai. Saa'danne Lidenskaber kunde man kalde musikalske; de gjore ligesom Musikken sterst Virkning just ved det Ubestemte, som Enhver efter sin egen Følelse og Phantasifylde kan lugge Ordene under; det bestemte, klare Ord vringer Phantasien indenfor Ordets Grænser. Derfor er Subjectet til „Nina“ sikkert bedre skikket til Ballet eller Opera.

Den talende „Nina“ blev indledt med Bifald. Derefter fulgte „Nei“, og vanskelligt vil man kunne forestille sig Publikums Jubel. Phisters Klokker Link er noget af det Fortrindligste — maaske det Fortrindligste, denne Kunstner paa sin lange Theaterbane har leveret. Det Ensemble, hvormed dette lille Stykke, der kun har fire Personer, gik over Scenen, skal man vist søge Mægt til paa hvilket som helst Theater i Europa. Dets Gunst i Publikum har fremdeles holdt sig usvækket, indtil jeg ved min Bortgang fra Theatret indtil videre stundede Opførelsen af „Nei“. Det var en forunderlig Magt, dette Stykke udøvede paa Tilhørerne. Den Tilskuert, som den sidste Gang, det opførtes, saa dette Arbejde og ikke vidste, det var et gammelt Stykke, maatte absolut tro, at det var en Førsteopstilling; thi Publikums Enthousiasme, Skuespillerens Lume, Alt var endnu saa friskt som første Gang. Man lo, man klappede ad Replikker, som de fleste af Tilskuerne kunde udenlige lige saa godt som Skuespillerne, og ligesom hver af de foregaaende Gange, da jeg trængte frem med Slutningscouplet, havde Jubelen næsten ingen Ende.

Efter denne foruroligende Fremstilling reiste Heiberg og jeg til Paris og toge Erindringer om denne Aftens Glæde med paa Reisen.

REISE TIL PARIS I SOMMEREN 1836.

Ikke uden Ængstelse tænkte jeg paa at skulle gjere den gamle Heibergs Bekjendtskab, og hvor let kunde ikke Samlivet med en gammel, svag og sær Mand indviede ublidigt paa vort Ophold i den mærkværdige By, hvor saa meget gjorde Fordring paa vor Interesse. Men med sand Taknemmelighed maa jeg give ham det Vidnesbyrd, at det ikke var muligt at være beskednere i sine Fordringer, end den gamle, blinde Mand var overfor os. Besøgte vi ham, hvilket skete hver Dag, da havde vi neppe siddet et Kværtel, før han sagde: „Nu skal I gaa! I Paris kan man gjøre meget Andet og Bedre end sidde hos mig.“ En sand Glæde var det mig, at han modtog mig med stor Hjertelighed og lod til at finde Behag i mit Selskab. „Det gjør mig ondt,“ sagde han, „at jeg ikke kan se dig; nu maa jeg nøjes med at høre din Stemme og med at kjende dig gennem Andres Ord.“ Underveien fik vi ham ved megen Overtalelse til at spise med os paa en Restauration. Naar de hans Søn vilde følge og lede ham, sagde han: „Nei, du skal have Tak, jeg vil helst ledes af Hanne — det Bedste

er godt nok." Jeg var ganske stolt heraf. Det var et elskværdigt Træk hos Pariserne, at de havde en dyb Ærbødighed for Alderdømmen. Noar jeg gik med den gamle blinde Mand under Armen, da vege Alle tilside for os i de af Traaguel opfyldte Gader. Gik vi derimod ene, uden ham, da veed Gud, at man ikke kunde rose Parisenes Galanteri mod Damer.

Den gamle Heibergs Stoltthed forregtede sig ikke; thi aldrig saa snart han havde modtaget vor Indbydelse, havde han ingen Ro paa sig, inden han havde gjort Gjengjæld med en Invitation til os. Han kunde heller ikke lide, at vi kom hver Dag, men fandt bestandigt paa et eller andet Pansked for at afværge det. At dette var af Frygt for at paalægge os en Byrde for hans Skyld, var ganske tydeligt.

Vi Fruentimmer have ofte et Instinkt, der siger os, hvad Mændene ikke bemærke; jeg havde en Følelse af, at den gamle Mand ønskede en Gang at tale med mig alene. Jeg sagde derfor til Heiberg: „Lad mig en Gang besøge din Fader ene, det var jo dog muligt, at hun paa en eller anden Maade ønskede at udtale sig om din Moder; stolte og indesluttede Mænd udtale sig lettere for Kvinder i slige Sager end for andre Mænd; lad mig derfor give ham Leilighed hertil." — „Naa, saa du tror," svarede han, „at min Fader vilde udtale sig i denne Sag til dig! Nei, saa kjender du ham rigtignok ikke." Imidlertid fik jeg Lov til en Dag at gaa ene til ham. Da jeg traadte ind i det lille Værelse, hvor den gamle, smukke Mand som sædvanligt sad i sin læwertol, sagde jeg: „Du maa i Dag unødskyldig Ludvig, han kunde ikke følge med herhen; han har en Del Visiter at aflægge i Formiddag." Jeg mærkede straks paa hans Mimik, at denne ikke var ham ukjært. Vi sad nu stille og talte om Alleslags, og med Villie lod jeg et Ord falde om Heibergs Moder. Da dette var udtalt, blev han ligesom forlegen og lod den usædvanligt smukke Haand mod de lange, fine, hvide Fingre glide uroligt frem og tilbage paa den Marmorconsol, han sad ved Siden af, som om han søgte noget paa den, udslettende det og rter og rter begynde forfra. Det rørte mig at se hans Fingre føle Støvet af Pladen, uden at den gamle, blinde Mand vidste, hvortil han misbrugte sin hvide Haand. Endelig brød han Tausheden og sagde: „Fortæl mig, hvorledes hun har det." Jeg fortalte ham nu varsomt Alt, hvad jeg troede vilde interessere ham om hende, og sagde ham, som sødt var, at hun udtrykkeligt havde bedt mig hilse ham paa det Kjærligste. Hans Ansigtssmilet vibrerede noget, og han sagde med tilbageholdt Bevægelse: „Vil du hilse hende igjen og sige hende, at af alle Kvinder er der ingen, som jeg nærer en større Agtelse for end for hende." Jeg takkede ham for den Glæde, han gjorde mig ved at lode mig overbringe en saadan Hilsen, som jeg med Bestemthed vidste vilde være hende en usigelig Trøst og Glæde at modtage fra ham. — Vi havde ofte i Hjemmet talt om, at det maatte være en let Sag ved rindende Begjæring fra hans Side at faa udvirket

Tillæelse for ham til at vende tilbage til sit Fædreland; jeg spurgte ham om, om han ikke kunde have Lyat til at tilbringe sine sidste Dage i sit Hjem! „Ørsted har sagt.“ vedblev jeg, „kun et Ord fra din Side, og det vil løst være til Hinder derfor.“ — Men her var jeg mindre heldig i mine Forsøg. Et lidenskabeligt Udtryk viste sig paa hans Ansigt, og med dirrende Stemme sagde han: „Et Ord fra min Side? Jeg skulde vel tigge om at faa Lov til at vende tilbage til mit Fædreland, hvortra man paa den skammeligste og uretfærligste Maade har forjaget mig! Jeg skulde trykke om min Let? — Aldrig! De skyldte mig at kalde mig tilbage — fra dem maas det ulgaa, ikke fra mig, — saa skal jeg komme. Ville de ikke det, saa kan jeg dø her, hvor man bedre har vidst at benytte mine Evner. Kaldes tilbage maas jeg og have en Æresoprejsning, ellers bliver jeg her.“

Mærkeligt var det at høre den gamle, blinde Olding udtale sig om Statsforhold; heri var han endnu en Republikaner paa 18 Aar. Ludvig Philip haddede han med en saadan Energi og Lidenskab, at der ikke var det af Sleshed, som han jo troede om ham, selv saadanne Ting, paa hvis Sandhed et Barn vilde have tvivlet. Naar jeg beskedent modsagde ham og ytrede, at dette eller hint dog kunde være Bagtalelse, svarede han: „Du kjender ikke det kongelige Pak! De ere Alle ens.“ Han takkede mig for Besøget med et Udtryk, som om han havde langtes efter en Leilighed til at udtale sit forsonlige Sind, og det lod, som om han med et letet Aandedræt sagde mig Farvel.

Saa godt som ingen Dank kom til Paris uden at afsøge et Besøg hos gamle Heiberg. Dette Tegn paa Agtelse af hans Landsmænd satte han stor Pris paa, det holdt ham i en stadig Forbindelse med sit Fædrelands Skjæbne, med Litteraturen og med hans fordums Venner. Forsømte Nogen at aflægge ham et Besøg, det vare sig den ubetydeligste Person, da smertede dette ham. Selv Damer fulgte denne Skik, og han var da en galant og taknemmelig Vært. Han havde i tidligere Dage interesseret sig overordentligt for det kongelige danske Theater og jo selv skrevet ikke faa Skuespil for det, som vare optagne med Bifald. Med stor Delagelse havde han derfor hørt om Sørensen Vandeviller og Skuespil og om den Opsigt, de havde gjort i Kjøbenhavn; han havde naturligvis læst dem alle. Interessant var det for mig at siddes og høre paa de to Mænds Samtaler, baade om Theatret og om forskellige andre Materier. En Dag afvød den blinde Olding pludselig Sømmen i sin Tale, idet han med en Stemme, hvori Faderglæden ret udtalte sig, sagde: „Her, Ludvig! Du har en uslutrindelig smuk Stemme.“ Jeg blev ganske rørt over dette Udbrud. Det er saa naturligt, at den Blinde ser og føler gennem Øret. Det Udtryk, den Tone, der laa i hans egen Stemme, idet han udtalte disse simple Ord, har jeg aldrig kommet glemme. Og virkelig ved jeg meget Fas, der have en saa ren, saa tydelig og saa dannet Stemme som hans Son.

At se Paris, med Alt hvad denne mærkelige By indeholder, maatte naturligvis i hoi Grad opfylde mig med Forundring. Af Alt gjorde Boulevarden stærkest Indtryk paa mig, ja saa stærkt, at jeg indtil den Dag i Dag, da det er 22 Aar siden, af og til endnu drømmer, at jeg ser Boulevarden for første Gang, saaledes at jeg i dette Øjeblik ikke ret veed, hvad der hører mine Drømme til, og hvad Virkeligheden.

At det i hoi Grad maatte interessere mig at se de franske Theatre, falder af sig selv. Paa Théâtre français saae jeg Mlle. Mars. Det er med en underlig Følelse, man sidder og venter paa en Personligheds Indtrædelse paa Scenen, naar man i mange Aar og af mange Munde er forberedt paa i denne at se noget Mærkeligt, noget Enestaaende. Ønsket om at se dette Mærkværdige har saa tidt været levende, uden at det er opfyldt, at nu, da Øieblikket er der, tror man neppe selv paa Virkeligheden. Hjertet banker af Forventning, man har ligesom en Frygt for, at et eller andet uventet Tilfælde i det afgjærende Øieblik atter skal tilintetgjøre vor Ønskes Opfyldelse; man tør neppe haabe paa, at dette Tilfælde kan undværlig. Med saadanne Følelser sad jeg og ventede paa Mlle. Mars i Théâtre français. Er det heldigt eller uheldigt for den paagældende Feirede at blive ventet med saadanne Følelser? Jeg tror begge Dele. Heldigt, fordi hun ved sin Indtrædelse bringer en hel Historie ind med sig som Baggrund; uheldigt, fordi netop denne Historie har sat Tilskuernes Phantasi i saa stærk Bevægelse, at Virkeligheden her endt ved at svare til Phantasibilledet. Paa den første Indtrædelse af en saadan Kunstnerinde beror derfor meget. Hun maa indvirke paa den ovennævnte Phantasi og tvinge den ned til Virkeligheden, hun maa berolige uden at slippe Spændingen hos Tilskuerne; Kunstnerinden maa ligesom nophærligt sige: „Vær skammesom, jeg er kun et Menneske.“ En Følelse heraf maa være tilstede i Skuespillerindens Indre, og er den der, da meddeler den sig ogsaa hurtigt til Tilskueren. Jo beskæmmer, fordringsfriere, simple de første Replikker henkastes, desto hurtigere vil Tilskueren blive skækket til fra det rette Standpunkt at modtage, hvad der lydes. En Kunstnerinde af en saadan Betydning og med et saadant Indre som Mlle. Mars kan med Aandens Sikkerhed sige: „Jeg skal snart bringe det urolige Hjerteslag til Ro.“ Og denne Magt udværdede hun ogsaa i et Nu paa mig og min Hjertebanken. Hun var dengang en Dame paa 50 Aar eller derover, men spillede dog den attenaarige Elskerinde i Comedien. For mit skarpe Syn saae hun vel ikke ved sin første Indtræden ud som en attenaarig Pige, men, hvor forunderligt har dog — Gud være lovet! — ikke Sjælen, naar denne er ung, frisk og blomstrende, Magt over Legemet! Idet hun udtalte sine naive, næsten barnlige Replikker, hvor lyste da Legdommen, Sjælens Ungdom, ud igjennem disse Legeme og gjorde det gjennemsigtigt! Hvem kunde, hvem ønskede, hvem vilde, hvem nænnede her at skille Sjæl og Legeme ad? Illusionen var opnaaet, det Eneste, hvorpaa det

kommer an for en virkelig god Tilskuer. Da jeg vendte mig om til Heiberg for at udtale mig herom, stode Taarerne ham i Øinene. „Det bevæger mig,“ sagde han, „efter saa mange Aar at høre denne mageløse Røst igjen. Hendes Toner i Tølen ere som Perler trukne paa en Snor. Man kunde lære at skrive Fransk blot ved at høre hende udtale Sprøget.“ En Franskmand fra den gamle Tid med et prægtigt hvidt Haar befandt sig i Logen med og. Al vore Minder gjættede haa sig til vore Tanker; hans Øine hvilede paa os med en saadan Inderlighed, som om han havde været Mlle. Mars's Fader, der i Henrykkelse beundrede sit Barns Virkning paa os. Og virkelig er det de Franskes skjønne Egenskaber: at
 10 være stolte af og taknemmelige mod de Personer, der skjenke dem kunstneriske Nydelser. De elske deres Digtere. Enhver ældre Franskmand kan sin Modre udtrod, og ve den Skuespiller, som vover at forvanske eller forandre, hvad der i Aarhundreder har glædet Nationen og er paa Alles Læber. Kunde vi dog engang komme saa vidt! — Da vi forlode Logen, rakte den gamle
 15 Herte mig Haanden for at hjælpe mig forbi Stolen i Logen. Heiberg talkede ham, og efter at de havde vexlet et Par forhindtlige Ord, hilste vi gjensidigt paa hinanden og forlode Theatret. Vi sad til langt ud paa Natten i Hotellet og talte om Mlle. Mars's fine Nuances og den Dances, der udtalte sig i hendes Spil. For Heibergs Frindring tænkte alle de Roller frem, som han for
 20 17 Aar siden havde øjset og beundret hende i. Det virkelige Geni ældes ikke, men Tilskuerne ældes og have ikke længer den Elasticitet til at modtage det Faldende; det have de en Følelse af og træste og berolige sig selv med, at det er Geniet, der er ældet, i Stedet for at det er dem selv. De ere ligsom en Kvinde, hvis Hud er fuld af Pletter, og som siger ved at se sig i Spejlet: „Det Spil har et slet, elendigt Glas, fuldt af Fugtighedspletter, — det bør kasseres.“

To interessante Aftener havde vi i den store Opera, hvor jeg var saa heldig at se de to berømte Danserinder: Taglioni og Fanny Elssler; den Første i „Sylphiden“, den Anden i „Le diable boiteux“. Taglioni's Sylphide er noget af det mest Idøde, jeg har set af Dans og Plastik. Her var ikke Tale om at beundre
 30 Skole og Færdighed, ikke om dette eller hint Pas, ikke denne eller hin Stilling — det var en af de græske Gudindeskikkelser, der her anbenbarede sig for os, levende og usdøende, for at vise den nuværende Slægt, at slige Former og Stillinger, som vi beundre hos Antikerne, kunne have Kjød og Blod, og ere ikke blot hentede fra Phantasverdenen. Uforglemmelig staar hun for mig ved Toppets Opgang i „Sylphiden“. Jeg har set forskellige Danserinder paa forskellige Theatre i dette Parti, den ene i hin, den anden i denne kunstige Attitude ved Toppets Opgang. Taglioni derimod stod simpelthen ved Stolen (hvori L-stolen roter) i dyb Beskaen, med den ene Hånd støttet paa Stolarmen; netop dette Træk har bevaret sig uændret i min Frindring. Hun stod der som en
 40 fin, glimemsigtig Marmorstatue, hvis første Bevægelse overraskede Ege saa

stærkt, som om en virkelig Marmorstatue havde begyndt at svæve sig. Hvad er det, som gjør at Mroeske saa vidunderlig skjønt og graciøs? Som Løkjendi var Tagliani ikke i Besiddelse af nogen fuldstændt Fornæskjendelse, hendes Arme varo tynde og altfor lange, og der var intet enkelt Lem paa hende, som kunde kaldes fuldstændt skjønt. Hvad var det da? Det var altså her Skjønhedsidealet, der stræbte fra Sjælens Dyb over i dette Legeme, besejdede det, løftede det med en usædvan Styrke, at det Vidunderlige foregik for vore Øine, idet vi saae det Usynlige som noget Synligt. Balletten „Sylphiden“ er en yndelig Composition, naar man Tagliani udfører Hovedrollen, og Illusionen ikke forstyrres ved et slet Maskineri.

Det er mærkeligt, at Bonnouvillé, hvem vist ingen vil frakjende en stor Begavelse som original Balletforfatter, ved at overføre Andres Arbejder paa vort Repertoire ofte har begaaet den Feil at overse væsentlige Momenter i Compositionen og derved har forsyndet sig imod Forfatterens Idæer. Dette var i hui Grad Tilfældet i „Sylphiden“. Dette luftige Væsen sværmer omkring sin jordiske Elsker, der ideligt vil gribe efter hende for at fastholde hende; men hun undgaar uoplyst hans Berøring og bruger sine Sommerfuglevinger for at fligge om ham og fra ham; men da hans plumpe, jordiske Haand tilsidt virkelig griber og fastholder det Himmeliske, da falder Vingerne af, og Skikkelsen opløses i Intet. Det er Sommerfuglen, der der, naar Støvret paa Vingerne berøres. Hos os lod man, i det mindste i de første Aar, Sylphiden danse en lang Pas de deux med Elskeren, hvori de berører hinanden og ideligt hvile i hinandens Arme; dette gaar forud for Catastrophen, hvorved denne bliver uforståelig og aldeles meningsløs, ja hele Compositionens Idée bliver derved udsløttet; thi har han mange Gange tilforn berørt Sylphiden, hvorved frembringes da hendes Opløsning tilsidt, kun fordi han berører hende? Derfor havde denne Ballet aldeles ikke tiltalt mig, da den gik over vor Scene. Først her i Paris forstod jeg dens Poesi, først her lærte vi „Sylphiden“ mig ved den yndige Taglianis Fremstilling af Tiedrollen.

En fuldkommen Contrast til Tagliani dannede Fanny Elssler uden at være mindre interessant end hin, skjøndt af en hel anden Natur. Man kunde maaske sige: at naar Tagliani var en Representantinde for den græske Sculptør, da var Fanny Elssler det for den moderne, hin en Gudinde, denne en Bakantinde, dæilig, berusende, gennemtrængt af graciøs Sanselighed, sændrig, med et skjønt jordisk Legeme, fuld af Liv og Skjelmeri. Fuldstændt i sin Dans, fuldstændt i sin Afvik, hvis Tydelighed og Bestemthed man skal lade efter. Hun talte uden Ord, skoggerle uden lydelig Latter, alrege smertefuldt gennem den lokkede Mønd. Hun henrev Tilskuerne, saa at de gæraade i et Slang Raseri, og det var vanskeligt at sige, hvem der var stærkest i Affekt, hun eller de. Men Alt var hos hende endnu indenfor Dødsens Græns. Dette platte, ras Koket-

ært var endnu fjernet; det var Livet, det alt betvingende Liv, der udøvede sin Trykknagt over Tilskuerne. Hun sagde ligesom triumpherende: „Vil du vaskes af din Dø, saa kom og se paa mig og modtag noget af mit Liv.“

Det hæder med til et Publikums Børnerthed absolut at ville sammenligne to saadanne Talenter som Taglioni og Fanny Elsker og sætte den Ene over den Anden. Saa om det Ufordrivelige lod sig sammenligne. Naar en Nation er saa heldig paa en Gang at see to saa modsatte Naturet med saa forskellige Evner, kunde de nyde dem begge i fuldt MaaL. — i Stedet derfor kommer strax Mæsen, der ligesom ikke kan bære denne Ligdom, og hæver den Ene paa den Anders Bekæmning. Der opstilles en Sammenligning mellem det, som ikke leder sig sammenligne: A. mener, at Taglioni staar høiest, B. at Fanny bærer Prisen, og Følgen bliver da, at der dannes to Partier, der rase mod hinanden som Gale, fordi Hødt ikke tillige er Blaat, og Blaat ikke tillige er Rødt, — som om man ikke havde Brug for begge Farver. Denne Sammenligning imellem to Personligheder er til stor Fordrivelse i Kunsten. Hvad er det, man fordrer af en Kunstner? Er det ikke især en eendommelig Personlighed? Men i denne Fordring ligger jo netop, at man vil have noget Modsat, noget Andet, end hvad man alt har. Og naar nu dette Modsatte træder frem, da harnes man over, at det Nye ikke er det Gamle, og var det det Gamle, da vilde man af den Grund sieblikkeligt forkaste det. Hvad vil man da? Nu dannes der Partier, Men hvem gaar denne Træghed, denne Børnerthed hos Publikum ud over? Over Kunstnerne, der her maa udstaa en Kamp, just for deres Fortrin. Man tvinger disse to Kunstnerinder, der hver for sig anerkjende hinanders Fortrin, med Magt, igjennem Kirken, igjennem Applausen, til at stille sig fjendtligt lige overfor hinanden, og derved bidrager man Sit til en Immoralitet, som kunde og burde undgaaes. Man forbitrer sig selv Nydelsen af dem paa Grund af sit snævre Blik, og man forbitrer begge en rolig Nyden af deres Talent paa en Kunstnerbane, som kunde glide roligt og lykkeligt hen for dem begge. Det er ofte Demonerne hos Publikum, der opelske Demonerne hos Kunstnerne — Dæmoneer, som naar de først ere vakte, vanskeligt atter lade sig fortrænge eller bringe til Ro. Saaledes gik det Taglioni og Fanny Elsker. Just for deres Fortrins Skyld, deres Selvstændighed, og ikke fordi de vare Copier af hinanden, dannedes Partier, der fortredigede dem begge i Udøvelsen af deres Kunst; men fortænge nogen af dem kunde Partierna ikke; dertil vare de hver for sig for eminente, og Europa for stort, — og de vare Danserinder, — de forskellige Sprog gav dem Intet at overvinde.

Ved at se disse to berømte Danserinder faldt jeg atter i en Reflexion, der oftere havde påtrængt sig mig. Næmlig, om der ikke i vor Tid næsten i enhver Art af Kunst er den Forvildelse, at man vil glimre ved selve Skolen i Stedet for ved Resultaterne af Skolen. Det Tekniske i Kunsten bør jo ikke vises,

men skjules. For at blive Dansende kræves der, at man fra den tidligste Barn-
 dom indover sit Lægene til den Smidighed, der tilveiebringer Letheden, idet
 Musklerne strykes for at kunne udfolde den Spændkraft, som udfordres, og Læ-
 gemet bøies og strækkes da ved Skolen i alle Retninger. Men disse Øvelser, som
 man kunde kalde en skjøn Gymnastik, de ere kun Veien til den egentlige
 Dans, men ikke Dansen selv. Hvad man nu fremstiller for Publikum som den
 høiere ericise Dans, er nær eller mindre kun Skolen, der burde være en Hem-
 melighed for Publikum. Disse Benstrækninger, hvor den synes at vinde Prisen,
 der kan løse Benene høiest, har intet med skjøn Dans at gjøre. Hvem tænker
 sig en Sylphide i alle disse halsbrækkende Stillinger? Man tænker sig hende
 sværende. Flyvende i yndige, lette Bevægelser, men sandelig ikke staaende paa
 det ene Bens Taa, medens det andet strækkes høit over Hovedet, en Stilling som
 nødvendigt maa ophæve al virkelig Ynde. Denne Karikatur af Dans skriver sig
 vist først fra Frankrig og er efterhvert af andre Nationer. Taglioni nød sig
 ikke til at hente Bifald paa det Skjønnets Bekostning, og det maa siges til Bern-
 novittes Hoes, at han har stræbt, saa meget som den fordervende Smag tillod
 det, at holde disse Extravaganter horte fra vor Ballet; men Tiden førte denne
 Fordring med sig fra de udenlandske Scener, og ganske uberarte af disse bleve
 vi heller ikke herhjemme. Naar Fanny Elssler og hendes Søster udførte disse
 gymnastiske Pas de deux, da buklappedes de vel af det Publikum, der altid
 klapper ad det, hvorom der kan siges at „det man være uhyre svært saaledes at
 tvings Legemet ind i Former, der ere unaturlige for det“. Men Billedet steg dog
 aldrig til den uhyre Jubel, som Fanny Elsslers Cachucha frembragte, thi dette
 var ingen Skoleøvelse, men virkelig skjøn Dans. Derfor sagde ogsaa Thorvald-
 sen en Gang til mig: „Jeg er lunrykt over disse spanske Dansere, som besøge
 Kjøbenhavn i denne Tid; den kunstige Dans i Balletterne bryder jeg mig ikke
 om, den tiltætzjer den legemlige Skjønhed, medens denne frembyver den.“
 Og gaar det ikke ligedan i Musikken? De moderne Clavervirtuoser, er det ikke
 ogsaa her i Regelen Skolen, som sættes i Stedet for den virkelige Musik? Disse
 menkelige Lah op og ned, Dobbeltgreb, Triller, kunne de virkelig glæde og ud-
 fylde en musikalsk Sjæl? Jeg synes, man bliver fuldstændig kold herved, thi
 en Nydelse kan det dog ikke være at bemærke, at Noget er overordenlig svært;
 Forberedelseer. Arbeidet ved en Kunst har i og for sig ingen Interesse, men
 vel Resultatet af Forberedelseerne. Alle disse Virtuossager høre til Forberedel-
 serne, til Skolen, men Skolen skal glemmes i det egentlig færdige Kunstværk.
 Ja, dersom det ikke var formasteligt at sige, da synes mig, at ikke faa af Michel
 Angeles Statuer atter høre til Skolen, paa Grund af den stærkt udprægede Ana-
 tomi, som heri lægges for Dagen. Jeg vil nemlig i en Statue tvings til at tænke
 paa den menneskelige Bevidst, den vil jeg glemme saa vel her som ved at be-
 skue et skjønt, levende Menneske. Mange af disse enestaaende Mesterværker

høre Skolen til og ere ubetærlige Forbilleder for de unge Lærlinge, der skulle indøves til Billedhuggere; thi disse bør kjende og studere den menneskelige Bygning med alle dens Muskler, Sener og Knokler; men kjende de dem først rigtig, da antydes de i Kunstværket uden at dominere det. Man skal i dette føle, at alle disse Organer sidde paa deres rette Plads, men man skal glemme dem ved Beskuelsen af det fuldendte Kunstværk. Ethvert Mesterskab henriver os især ved Enheden, men skal man gaa op i denne, da sees Beskueren ikke forstyrres ved, at Øiet drages bort til alle Enkeltledene.

En Formiddag Kl. 12, da Heiberg og jeg sad ved vor Caffé i Hotellet, meldte Tjeneren os en dansk Herre. Vi troede først, at det var vor kjære Andras, der til vor Glæde var i Paris denne Sommer; men en os fremmed ung Mand traadte ind, og for første Gang saa vi theologisk Candidat Martensen (navnende Biskop i Sjællands Stift). Poul Møller havde sf og til talt til os om den unge Mand, af hvem han i Theologien ventede sig noget Ualmueligt. Poul Møllers Roes var ingen liden Aabfalding; det var os derfor en Glæde selv at gjøre Martensens Bekjendtskab. Samtalen gik let og livligt fra den ene Gjenstand til den anden; tilfældt kom begge Herrerne ind paa den Hegelske Philosophi, og her var Æmnet saa rigt, at inden vi selv bemærkede det, var Klokkeren bleven 5. Heiberg fandt nu, at det var Tid at spise til Middag, og indbød Martensen til at gjøre os Selskab. Efter en Diner, saa god, som man kun kan faa den hos Véfour, gik vi i en Café, hvor Heibergs og Martensens ivrige Disput i det danske Sprog tiltrak sig de Franskes Opsærksomhed. Jeg horte En sige til en Anden: „Hvad er det for et Sprog, de tale?“ — „Hollandsk, tror jeg.“ Ved Svaret, Deres Disput var om Stokholms Digterværker, med hvilke Heiberg, som kan ses af hans forskjellige Afhandlinger, har et og andet at indvænde, hvorimod Martensen udtalte sin Begjætring og ubetingede Hylkning og Beundring for den store Digter. Jeg kjendte vel et og andet af Digterens Værker, men var endnu saa lidt inde i dem Alle, at imens jeg fulgte denne Samtale med største Interesse, besluttede jeg i mit stille Sind, det skulde være noget af det Første jeg vilde lese, naar jeg atter kom til mit Hjem. At det gjordes mig naturligt at læse disse Kæmpeværker med nogenlunde Nytte, skylder jeg denne for mig uforglemmelige Samtale imellem de to begavede Mænd. Paa mit daværende Standpunkt kunde jeg hverken holde med den Ens eller den Anden; det gik mig som Herman von Bremenfeld, saa jeg syntes, at den, der talte sidst, havde Ret. Da vi forlode Caféen i Palais royal og traadte ud i Haven, overraskedes vi af den deiligste sjenesteklare Himmel og en mild Sommersolens velgjørende Indtryk. Vi gik nu frem og tilbage, rundt om Springvandsstrøalen, hvis Pladsen og Begjæstov afskølede vor af Maaltidet, Vinen og Disputen smærkede Sindsstemning. Vi talte om Hjemmet og den Kjerlighed, naar det op i Udbrøket føler til „Den Flot af Jord, hvor første Gang mit Øie“ o. s. v. Et af

de smukke Krempesjævers faldt mig ind, og jeg nynnede det for Martensen, for hvem baade Text og Musik vare ubekjendte:

„Jeg gik mig ud en Sommerdag at høre
Fuglesang, som Hjerter kunde røre,
I de dyle Dale, blandt de Nattergale, 5
Blandt de andre Fugle smaa, som tale.“

Martensen blev saa rørt over denne Sang, at han bad mig gjentage den; og i senere Aar, naar vi ofte havde mindet hinanden om hin Aften, var dette Vers udskjældt kuyttet til vort Parisophold. Tiden løb, uden at vi mærkede det; omend der saae Martensen paa sit Uhr, og forfærdet opdagede han, at Klokkeren 10 var tolv. „Gud bevares,“ sagde han, „hvad tror dog mine Rejsesæller om min Udebliven.“ Han tog nu Afsked, og saaledes havde hans første Besøg hos os været i 12 Timer, uden at Nogen af os vidste, hvor Tiden var blevet af. De andre Danske, med hvilke han boede sammen, havde virkelig været alvorligt bekymrede for Martensens usædvanlige Udebliven og havde gjort sig alle- 15 haende Gissinger. Man stod just i Begreb med at gaa ud for at lede ham op, da han oprørt og munter trådte ind ad Døren. Nu maatte han daie mange Drillerier om sin 12 Timers Visit hos Heibergs, og man forsikrede ham, at han ikke oftere fik Lov til at gjøre Visiter paa egen Hæand, men herefter skulde han have en Formynders med, der kunde lede hans Veie. Imidlertid havde vi 20 gjort et Bekjendtskab, som i mange Aar, lige til den Dag i Dag, har holdt trofast ud i Modgang og Modgang, og som har havt ikke lidt Virkning, især paa min Uddannelse i mere end een Retning.

Øieblikket nævnedes sig nu, da vort 6 Ugers Ophold i Paris var tilende. Min Nærvarelse ved Prøvens Begyndelse i Kjøbenhavn var nødvendig, og 25 man skrev atter og atter, at jeg endelig maatte komme til den fastsatte Tid. Afskeden fra den gamle Heiberg var Ingen af os let; man kunde med Rimelighed sige sig selv, at vi vist aldrig saaes mere. Med sin ridderlige Opmærksomhed skjenkede han mig en af de sidste Dage et Etui med Smykker til Erindrings- 30

Da Afskedsdagen kom, indlod han os til at spise med ham og Andre paa en Restauration. Vi jukkede vort Tei, der blev sendt paa Jernbcestationen, hvorfra vi med Aftenetoget skulde reise til Havre for derfra at tage til Søe til 35 Hamborg. Da Alt var lifven besøgt, indfandt vi os paa Restaurationen i et Værelse for os selv, hvor en oplendid Souper blev serveret for os. Til Trods for al Anstrængelse for at holde sine Følelser tilbage var det godt at mærke, at Heibergs stakkels blinde Fader kæmpede mod den Bevægelse, der ikke lader sig ganske vise tilbage, selv hos en Character som hans, Af og til foer der et 40

smerteligt Træk over hans Ansigt, men intet Ord om det Sævi, vi vilde efter-
 lade, undslap ham. Andre havde fortalt os om hans Utaalmodighed og Spænding,
 da han efter saa mange Aars Sævi af sin Son nu atter skulde gjenne ham
 og tillige gjere sin Svigerdatters Bekjendtskab. Han havde sagt: „Naar jeg nu
 5 har havt den Glæde at være nogen Tid sammen med disse Tvende, da anser jeg
 mit Liv for sluttet,“ og han gik stadig i Spænding og Frygt for, at vort Besøg
 skulde blive udsat. Nu sad denne gamle, hardt prøvede Mand her imellem os
 med Tanker, triste og mørke; men han indesluttede dem i sit eget Hjerter, saa-
 ledes som det altid havde været hans Skik; denne Indesluttethed havde ikke
 10 mindst bidraget til hans Livs sørgeligste Begivenheder.

Med Slutningen af vort Maaltid blev han mere og mere urolig, og saa ofte
 Stuenret slog et Slag, sagde han: „Nu maa I vist gaa for ikke at komme for
 sildt til Jernbanen.“ Han frygtede siensynligt for, at hans indre Bevægelse
 skulde overraske ham. Kraftig og fattet tog han imidlertid Afsked med os,
 idet han omfavnede os, som om han ventede at se os paa ny om nogle Dage.
 15 Men Andre har senere fortalt os hans Stemning, da vi havde forladt Stuen.
 Mærk satte han sig hen og sagde endelig til Andre: „Jeg vil ikke gaa hjem nu
 og forfalde til Grublerier. Vil De være saa god at ledsage mig hen til den Café,
 hvor jeg om Aftenen pleier at træffe en af mine gamle, franske Venner.“ An-
 20 dre fulgte ham; de gik begge tsuse til Caféen. Man satte sig ned, men den
 stakkels blinde Mand ventede forgæves paa, at Vennen som ellers skulde sætte
 sig ved hans Side. Omsider rejste Heiberg sig og sagde: „Min Ven er her ikke
 i Aften, ja, vil De saa være saa god at følge mig hjem til mit Logi.“ Ved An-
 komsten til dette sagde han Godnat til Andre paa en Mande, der tydede paa,
 25 at han nu helst vilde være ene. Med dyb Medfølelse tog Andre Afsked med den
 tause Mand, idet han udlod sig Tilladelse til at besøge ham næste Dag. Da
 Andre næste Dag kom til ham, sagde han: „Hvad siger De om den Storm i
 Nat? Hvorledes mon det er gaaet Skibet?“ Andre, der ikke havde mærket
 noget til Stormen, sagde: „Skibet? Det er vist i bedste Velgaaende paa Voien
 30 til Hamborg!“ men Heiberg saas mørk og takfuld ud og saas taust hen for
 sig, og denne Uro og Angest for os vedblev, indtil et Brev underrettede ham
 om, at vi lykkelig vare ankomne til Hamborg.

Hvilken Nat havde Heiberg efter al Sandsynlighed gennemlevet ved
 vor Bortreise! I Phantasien havde han hørt Stormen hyle og skjælv for
 35 Skibets Undergang. Hvilke Tanker, hvilke Følelser havde ikke raset i den
 gamle Mands Bryst! Han havde sagt: „Naar jeg nu har havt den Glæde i
 nogen Tid at være sammen med disse Tvende, da anser jeg mit Liv for
 sluttet.“ Han har altså opsatvivtlig ligget paa sit ensomme Leie, betagen
 af den Storm, hans Frygt havde fremmanet, og ladet sit Liv passere forbi
 40 Tanken indtil dette Øieblik, da han ansaae det for sluttet. Hvilke Hæse af

Tanker kan ikke den menneskelige Hjerne fremmane i en saadan Nat! Hvilk
 gyngende, belgende Følelser fornøtar ikke det arme Menneskehjerte at lade
 sig gjennemtraamme af! Hvor læmper ikke Hjernen og Hjerter en saadan
 Nat om det endelige Resultat af, hvad Livet har ført med sig. Hvor opfind-
 som er ikke Hjernen i Anklagen over Andre og over sig selv; — og nu 5
 Hjerter! Hvor strider det ikke mod Anklagen, hvor brønder det ikke af Be-
 gjærighed efter Forsoning og Fred! Den sorte Nat hæver en hel Verden i
 sig. Mange Øine slumre i Trængsel og Ro, Tanken hviler, og Hjerter slaar
 sit rolige Slag. Men der røre sig ogsaa andre Magter, der tringe Tanken til
 Virksomhed og gjennemføre Hjerter med hvæse Stik, som vanskelig leges. 10
 Det stakkels Legeme kaster sig hid og did, frem og tilbage som en Baud paa
 Havet, der arbejder mod Land for at ankre paa fast Grund.

Det blev virkelig sidste Gang, vi mødtes; fem Aar efter, 1841, døde han
 stille og uden Smærter.

VINTEREN 1836—37.

15

Til den fastsatte Tid indfandt vi os atter i Kjøbenhavn, modtagne med
 Glæde af Venner og Veninder. Saa snart jeg var kommen hid til Ro i Hjem-
 met, tog jeg alvorlig fat paa at læse alt, hvad der var oversat af Shakespeares.
 At trænge ind i disse Værker faldt mig ingenlunde let; men jo mere jeg 20
 læste, des mere mærkede jeg, at noget nyt og stort her for første Gang
 traadte mig imøde. Det drog mig til sig med en forunderlig Mægt, og megen
 Poesi, jeg tidligere havde været betagen af, forskom mig nu ringe imod,
 hvad der her salenbarode sig, og fra dette Øieblik fortsatte jeg alvorligt
 Studiet af en Aands Virksomhed, der forbausede, medens den glædede, og
 henriver og beriger vor Tankegang uden Ophør. 25

Heiberg havde bragt to Stykker med sig hjem fra Parisebestræne: „En
 Criminalproces“, Skuespil i 5 Akter, og „Farinelli“; begge bleve oversatte
 og indrettede for den danske Skueplads. Det første opførtes i denne Vinter
 og det andet i den følgende; begge bleve de modtagne med Bifald. I det før-
 ste spillede jeg Grevinden, i det andet Preciosa. 30

Sæsonen var alt i fuld Gang, da vi kom hjem fra Paris. Publikums In-
 teresso og Velvillie for mig var uforandret, og min Lyst til at virke i denne
 Kunst i sitidige Tiltagende. Med min hele Sjæls Energi stræbte jeg at gaa
 fremad; det var ikke længer en skjøn Leg for mig, naar for min aandelige
 Krafts hele Alvor var ingen Anstrengelse, ingen Byrde for tung. Med Sam- 25
 vittighedsfuldhed, det tør jeg nok sige, udførte jeg mit Embede trods nogen
 Mand. Dog alle de Goder, jeg var i Besiddelse af: et Publikums store Paa-